

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра лісівництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ ЛіСПГ

проф. Роман ВАСИЛИШИН

« 19 » 05 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри лісівництва

Протокол № 7 від 15.05.2023 р.

Завідувач кафедри, доц.

Наталія ПУЗРІНА

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Лісове господарство»

Гарант ОП

Наталія ПУЗРІНА

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА МИСЛИВСТВА»**

Спеціальність : 205 Лісове господарство

Освітня програма: Лісове господарство

Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства

Розробники: к. с.-г. н., доц. Білоус В.М.

Київ – 2023 р.

**1. Опис навчальної дисципліни
«Історія та культура мисливства»**

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	205 «Лісове господарство»	
Освітня програма	Лісове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2023-2024	
Семестр	6	
Лекційні заняття	13	
Практичні заняття	26	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	81	
Навчальна практика	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є оволодіння методами вивчення, сталого управління та збереження мисливських ресурсів, ознайомлення зі світовими тенденціями розвитку та впровадження прогресивного досвіду ведення мисливського господарства, основи культури мисливства.

Завданнями дисципліни є оволодіння студентами теоретичних положень та практичних навичок з: методів охорони й раціонального використання мисливської фауни, боротьби з браконьєрством; законодавчі та інші нормативно-правові акти з охорони мисливських угідь та збереження мисливської фауни, основ вольєрного розведення мисливських тварин; організації обліків чисельності мисливських тварин; розробки заходів з покращення якості мисливських угідь; сталого управління популяціями мисливських тварин.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати: структуру мисливської галузі України; видовий склад мисливської фауни України та основні екологічні групи мисливських тварин; світові тенденції розвитку та прогресивний досвід ведення мисливського господарства; історію та перспективи розвитку мисливського господарства в Україні; лісомисливське районування; біологію, екологію та етологію мисливських тварин; засади організації та розвитку мисливського господарства; типологію і бонітування мисливських угідь; основи мисливського собаківництва; знаряддя, устаткування, технічне забезпечення сучасного мисливського господарства, мисливську зброю та спорядження мисливця; техніку добування мисливських тварин і способи полювання; способи первинного оброблення продукції мисливства; правила мисливської етики, традиції та ритуали; правила техніки безпеки при проведенні полювань, користуванні та зберіганні мисливської зброї; законодавчі та інші нормативно-правові акти з охорони мисливських угідь та збереження мисливської фауни, основи вольєрного розведення мисливських тварин; способи полювання, техніку добування мисливських тварин; заборонені засоби і способи добування диких тварин; передовий вітчизняний і закордонний досвід щодо ведення мисливського господарства; методи охорони й раціонального використання мисливської фауни, боротьби з браконьєрством.

вміти: організовувати роботу з охорони, підтримання чисельності та раціонального використання ресурсів мисливських тварин; організовувати полювання з дотриманням правових та етичних норм, правил техніки безпеки; організовувати первинну обробку продукції полювання; вирішувати практичні питання організації мисливського господарства; організовувати заходи з охорони мисливських угідь, розробляти заходи з покращення якості мисливських угідь;

Навчальна дисципліна забезпечує формування:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

загальні компетентності (ЗК): Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 8); Прагнення до збереження навколишнього середовища (ЗК 10).

фахові (спеціальні) компетентності (СК): Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді (СК 8); Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях (СК12).

Програмні результати навчання (ПРН) ОП: Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства (ПРН 4); Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності (ПРН 5); Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності (ПРН7); Проектувати та організовувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог (ПРН 8); Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки (ПРН 11).

3. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1.														
Тема 1. Вступна лекція. Історія та розвиток мисливствознавства.	1-2	16	1	2	-	-	12	-	1	-	-	-	-	
Тема 2. Мисливські ресурси України і світу	3-4	16	2	4	-	-	10	-	1	1	-	-	-	
Тема 3. Мисливське господарство у країнах світу	5-6	16	2	4	-	-	10	-	1	1	-	-	-	
Тема 4. Міжнародна співпраця у галузі мисливства.	7-8	16	2	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-	
Разом за змістовим модулем 1	x	64	7	14	-	-	42	-	3	2	-	-	-	
Змістовий модуль 2.														
Тема 5. Структура мисливської галузі України	9-10	18	2	4	-	-	10	-	1	1-	-	-	-	
Тема 6. Національні традиції мисливства	11-12	18	2	4	-	-	14	-	1	-	-	-	-	
Тема 7. Мисливська етика та ритуали	13-15	20	2	4	-	-	14	-	1	1	-	-	-	
Разом за змістовим модулем 2	x	56	6	12	-	-	39	-	3	2	-	-	-	
	x	120	13	26	-	-	81	-	6	4	-	-	-	

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія і розвиток мисливства	2
2	Мисливські ресурси України і світу	4
3	Мисливське господарство у країнах світу	4
4	Міжнародна співпраця у галузі мисливства.	4
5	Структура мисливської галузі України.	4
6	Національні традиції мисливства.	4
7	Мисливська зброя, боєприпаси та спорядження.	4
	Разом	26

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення оптимальної щільності та чисельності основних видів мисливських тварин.	12
2	Облік мисливських звірів і птахів.	10
3	Біотехнічні споруди у мисливському господарстві.	10
4	Проектування приміщень для утримування диких тварин.	10
5	Корми та підгодівля диких тварин в мисливському господарстві.	10
6	Типологія та бонітування мисливських угідь.	14
7	Мисливська зброя, боєприпаси та спорядження.	14
	Разом	81

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

1. Історія і розвиток мисливства.
2. Національні традиції мисливства.
3. Новітні технології ведення мисливського господарства.
4. Мисливська етика та ритуали.
5. Структура мисливської галузі України.
6. Мисливське господарство у країнах світу.
7. Міжнародна співпраця у галузі мисливства.
8. Кормові і захисні властивості мисливських угідь.
9. Класифікація і оцінка якості мисливських угідь.
10. Мисливські ресурси України і світу.
11. Норми добування мисливських тварин.
12. Визначення пропускнуої спроможності мисливського господарства.
13. Інвентаризація і оцінка мисливських угідь.
14. Класифікація сучасної мисливської зброї.
15. Рушниці з відкидними стволами, їх класифікація та будова.
16. Рушниці з невідкидними стволами, їх класифікація та будова
17. Мисливські боєприпаси.
18. Приладдя до мисливської зброї.
19. Зберігання та догляд за рушницею.
20. Екіпіровка та спорядження мисливця
21. Основні породи мисливських собак. Класифікація, характеристики.
22. Організація індивідуального полювання.
23. Організація групового полювання.
24. Полювання на норних звірів.
25. Нагінне полювання.
26. Полювання на куроподібних птахів.
27. Полювання на водоплавних птахів.
28. Види та способи полювання, дозволені в Україн.

29. Техніка безпеки на полюванні.
30. Техніка єгерської безпеки.
31. Мисливські трофеї. Трофейне значення мисливських звірів і птахів.
32. Нормативно-правові основи ведення мисливського господарства.
33. Нормативно-правова база охорони мисливських тварин.
34. Патрулювання мисливських угідь, боротьба з браконьєрством.
35. Заборонені способи і засоби добування диких тварин.
36. Порядок надання мисливських угідь у користування.
37. Право на полювання, правила і термін полювання.
38. Браконьєрство, його соціальна природа та попередження.
39. Історія і розвиток мисливства. Національні традиції мисливства.
40. Мисливське господарство у країнах світу. Новітні технології ведення мисливського господарства.
41. Структура мисливської галузі України.
42. Класифікація і оцінка якості мисливських угідь.
43. Шляхи і методи охорони мисливських тварин.
44. Охоронний статус мисливських тварин.
45. Показники оптимальної чисельності та щільності мисливських тварин, їх розрахунок.
46. Предмет і завдання біотехнії.
47. Методи покращення захисних властивостей лісових угідь.
48. Ремізи та кормові поля.
49. Основні групи та склад кормів.
50. Заготівля та зберігання кормів.
51. Підгодівля мисливських тварин.
52. Типи біотехнічних споруд і їх розташування в угіддях.
53. Вікова та статева структура популяцій мисливських тварин.
54. Оптимальна вікова та статева структура популяцій ратичних тварин.
55. Селекційний відстріл. Селекційна робота у мисливському господарстві.
56. Ветеринарно-профілактичні заходи у мисливських угіддях.
57. Методи упорядкування мисливських угідь.
58. Розрахунок середнього класу бонітету мисливських угідь.
59. Розрахунок ємкості мисливських угідь.
60. Розрахунок річного приросту мисливських тварин.
61. Терміни добування мисливських тварин.
62. Норми добування мисливських тварин.
63. Визначення пропускної спроможності мисливського господарства.
64. Інвентаризація і оцінка мисливських угідь.
65. Класифікація сучасної мисливської зброї.
66. Правила зберігання та догляд за зброєю.
67. Екіпіровка та спорядження мисливця
68. Основні породи мисливських собак. Класифікація, характеристики.
69. Організація індивідуального полювання.
70. Організація групового полювання.
71. Полювання на норних звірів.

72. Нагінне полювання.
73. Полювання на куроподібних птахів.
74. Полювання на водоплавних птахів.
75. Види та способи полювання, дозволені в Україні.
76. Основні породи мисливських собак, їх характеристика.
77. Техніка безпеки при проведенні полювання.
78. Мисливські трофеї. Трофейне значення мисливських звірів і птахів.
79. Організація вольєрних господарств, дичинорозплідних ферм.
80. Акліматизація і реакліматизація тварин.
81. Нормативно-правові основи ведення мисливського господарства.
82. Нормативно-правова база охорони мисливських тварин.
83. Патрулювання мисливських угідь, боротьба з браконьєрством.
84. Заборонені способи і засоби добування диких тварин.
85. Порядок надання мисливських угідь у користування.
86. Право на полювання, правила і термін полювання.
87. Методи охорони мисливських угідь та браконьєрство.

Комплекти тестів

	Площа мисливських угідь в Україні складає:
1	450-500 млн. га
2	450-500 тис. га
3	4,5-5 млн. га
4	45-50 млн. га

	Який з наведених мисливських видів гризунів на даний момент втратив на Україні своє значення, як об'єкт полювання?
1	бобер
2	ондатра
3	байбак
4	білка

	Собака єнотоподібний у фауні України є видом:
1	автохтонним
2	інтродукованим
3	реакліматизованим
4	синантропним

	Який представник з ряду Хижих почав останнім часом розселятися на півдні України
1	Вовк
2	Шакал
3	Рись
4	Бурий ведмідь

	Найбільшу площу мисливських угідь серед користувачів мають:
1	держпідприємства;
2	УТМР;
3	Приватні користувачі;
4	ТВМР.

	За площею мисливських угідь Україна :
1	Не входить у першу десятку країн Європи;
2	Є другою в Європі;
3	Займає п'яте місце в Європі;
4	Є першою в Європі

	Полювання заборонене:
1	у темний період доби (пізніше години після заходу сонця і раніше години до сходу);
2	у темний період доби (з моменту заходу сонця і до моменту сходу);
3	у темний період доби (пізніше 2 годин після заходу сонця і раніше 2 годин до сходу);
4	у темний період доби (з 22 години до 5 години).

	Кількість користувачів мисливських угідь в Україні:
1	1000-1100;
2	500-600;
3	2000-2500;
4	5000-5500.

	Співвідношення груп типів мисливських угідь в Україні:
1	Лісові - 77%, польові -19%, водно-болотні - 4%;
2	Лісові - 45%, польові -45%, водно-болотні - 10%
3	Лісові — 40%, польові -40%, водно-болотні - 20%;
4	Лісові — 19%, польові - 77%, водно-болотні - 4%;.

	Площа мисливських угідь, що надаються у користування повинна становити
1	Не менше 3 тис. га
2	Не менше 10 тис. га
3	Не більше 35 тис. га
4	Не більше 100 тис. га

	Чисельність мисливських видів хутрових тварин в Україні складає:
1	2-2,5 тис. особин
2	500-700 тис. особин
3	2-2,5 млн. особин
4	200-250 тис. особин

	Ліміти добування кабана і козулі на рік в Україні становлять;
1	Кабан 10000; козуля 7000
2	Кабан 1000; козуля 700
3	Кабан 100000; козуля 70000
4	Кабан 50000; козуля 70000

	Об'єкти тваринного світу можуть перебувати:
1	лише у державній власності
2	у державній і комунальній власності
3	у державній, комунальній і приватній власності
4	у комунальній і приватній власності

8. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладення, евристичний метод, дослідницький метод.

Метод проблемного викладення - перш ніж викладати матеріал, ставиться проблема, формулюється пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показується спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Пояснювально-ілюстративний метод - студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення.

Дослідницький метод - після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

9. Форми контролю

Поточний контроль (фронтальний, груповий, індивідуальний і комбінований), проміжна та підсумкова атестація

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студентів відбувається відповідно до положення «Про екзамени і заліки у НУБіП України» від 26.04.2023 р.

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2					
0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})}{K_{Дис}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{др}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{штр}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})}{n} + R_{др} - R_{штр}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Розрахунковий рейтинг з дисципліни становить 100 балів. Рейтинг з навчальної роботи – 70 балів, рейтинг з атестації – 30 балів

Рейтингові оцінки зі змістових модулів

Термін навчання (тижні)	Номер змістового модуля	Навчальне навантаження, год.	Кредити ECTS	Рейтингова оцінка змістового модуля	
				Мінімальна	Розрахункова
1-7	1	63	2.0	60	100
8-15	2	72	2.5	60	100
Всього	2	135	4,5	42	70

Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$ становить 20 балів.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ становить 5 балів.

$$R_{дис} = R_{НР} + 0,3R_{ат}$$

$$R_{НР} = (0,7 (R_{1ЗМ} \times 1,5 + R_{2ЗМ} \times 1,5)) : 2 + R_{др} - R_{штр}$$

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	Екзаменів	Заліків
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74 – 89	Добре	
60 – 73	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

11. Навчально-методичне забезпечення

1. Тищенко В.М., Гойчук А.Ф. Лісова зоологія. Робоча програма, методичні вказівки та контрольні завдання для студентів заочної форми навчання вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації ОКР «Бакалавр» напряму «Лісове і садово-паркове господарство». Київ : 2011. 38 с.

12. Рекомендовані джерела інформації

1. Біологія: фауністичне районування землі. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/biolog/26439/>
2. Бондаренко В. Д., Делеган І. В. Мисливствознавство. К.; РН МКВОб, 2019. 197 с.
3. Всеукраїнська газета «Полювання та риболовля» URL: <https://hunt-fish.com.ua/>.
4. Гайченко В. А., Царик Й. В. Екологія тварин: Навчальний посібник. Херсон : Олді-плюс, Київ : Ліра-К, 2012. 232 с.
5. Гандзюра В. П. Екологія. К., 2022. 85 с.
6. Делеган І. В., Делеган І. І., Делеган І. І. Біологія лісових птахів і звірів. Львів: Поллі, 2005. 600 с.
7. Делеган І. В., Чернявський М. В., Феннич В. С. Перспективи розвитку мисливського господарства в Закарпатті. Івано-Франківськ: Фоліант, 2017. 158с.
8. Закон України про мисливське господарство та полювання URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>.
9. Закон України про тваринний світ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>.
10. Корж О. П. Етологія тварин: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2012. 236 с.
11. Кукурудза С. І. Біогеографія: підручн. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 504 с.
12. Марисова І. В. Біогеографія. Регіональний аспект: навч. пос. 2 вид., перероб. і доп. Суми: Університ. Книга, 2005. 128 с.
13. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
14. Потіш Л.А., Фаринець С.І. Навчально-польова практика з зоології: Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2013. 120 с.
15. Сайт Українського товариства мисливців та рибалок (УТМР). URL: https://www.uoor.com.ua/ukr/about_organization/news.
16. Сологор К. А., Омельковець Я. А. Основи зоогеографії. К.: ВЦ «Академія», 2013. 224 с.
17. Теріологічна школа: теріологічні видання URL: <http://www.terioshkola.org.ua/ua/library.htm>.
18. Український портал мисливця URL: <http://www.hunters.com.ua/blog/pomogaya-prirode>.
19. Український сервер мисливця. URL: <http://www.uahunter.com.ua>
20. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

21. Фауна України: охоронні категорії. Довідник / О. Годлевська, І. Парникоза, В. Різун, Г. Фесенко, Ю. Куцоконь, І. Загороднюк, М. Шевченко, Д. Іноземцева. Видання друге, перероблене та доповнене. Київ, 2010. 80 с.

22. Царик Й.В., Яворський І.П., Шидловський І.В. Хребетні тварини західних областей України. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 52 с.

1. Червона книга України. Тваринний світ. URL: <https://redbook-ua.org/>